

سیل نفرین نیست ، بخششی است در جامعه‌ای ناشناخت

گردآورندگان :

سیده شباهنگ کوثر، عبدالله ریسی اردکانی، احمد حاتمی،
محمد بذرافکن ، سیداصغر آل حسین ، درنا کاظمی و
سیدآهنگ کوثر

ناشر : انتشارات بین‌المللی نوید شیراز - ۱۳۹۸

معرفی کتاب / ۱

محلول در تنداب روانند ، پس از ته‌نشینی نه تنها زمین‌های فرسوده را بارآور می‌کنند ، بلکه به ژرفای خاک می‌افزایند ؛ بدین ترتیب ، پس از رخ‌دادن چندین آبیگری ، اراضی کم‌بازده به کشتزارهایی بارور تبدیل می‌گردند. این فرآیند « خاک‌سازی » نام گرفته است. ما راهی آسان‌تر و ارزان‌تر را برای بازسازی زمین‌های نامرغوب نداریم. کتاب در قسمتی تحت عنوان « زمین ساخت پهنه‌ای : چگونه دریای سرخ ، سدهای ایران را در معرض خطر قرار داده است ؟ » به زیر تخت‌گاه ایران در کرتاسه بالایی پرداخته : « فشار بسیار زیادی که به آفریقا ، عربستان به چندین هزار متر مربع ته نشست‌های آهکی زاگرس وارد می‌آورد ، آبخوان‌های کارستی را پدید آورده است. آبخوان‌های مزبور ، همراه با گسل‌های پرشمار ، فروچاله‌ها و حفره‌های قیفی شکل راه آب‌های زیرزمینی را فراهم آورده‌اند ؛ بنابراین ، آبیگر سدهایی که در این پهنه‌ها ساخته شوند با چنان آب دزدی روبه‌رو خواهند بود که نمی‌توان آن‌ها را با بزریق ، آب‌بندی کرد... دو نمونه‌ی این پدیده سد سیوند ، ۷۵ کیلومتری شمال شیراز و سد سلمان فارسی ، ۱۳۰ کیلومتری جنوب خاوری شیراز است. آبیگرهای این دو سد هیچ‌گاه انباشته نگردیده‌اند.» سپس اشاره‌ای به خطر زمین‌لرزه می‌شود : « از آن‌جا که بیشتر سدهای ایران روی گسل یا در نزدیکی آن‌ها بنا گردیده است به ویرانی احتمالی سدها بایستی توجه شود. برای نمونه ، سد سلمان فارسی در نزدیکی گسلی چشمگیر ساخته شده است. اگر زمین لرزه‌ای ۶/۹ در مقیاس ریشتر ، که در ۲۱ فروردین ۱۳۵۱ قیروکارزین ، افزو و روستاهای پیرامون آن‌ها را ویران ساخت ، تکرار گردد ، احتمالاً سد و ساختمان‌های پیوسته با آن از آسیب‌ها در امان نخواهند بود.»

سپس در بخش‌هایی تحت عنوان « کوچندگان : بهینه بهره‌وران کارمایه (انرژی) » « کوچ روی : آسان‌ترین روش برای هماهنگی با طبیعت » به کوچندگان پرداخته و با اشاره به تبخیر آب پشت سدها می‌خوانیم : « خوشبختانه بیابان‌نشین‌ها از دیرباز می‌دانستند

« زیستن بدون آب ناممکن است ؛ بنابراین شگفت‌انگیز نیست که آب را گران‌بهاترین کالا در خشک بوم بدانیم. » کتاب با این جمله آغاز می‌شود و در همان شروع ، دغدغه‌ی نویسندگان را خاطر نشان می‌کند. « پیشینیان ، به‌ویژه در اروپا ، سیل را یکی از سه نفرین الهی می‌پنداشتند ؛ دو دیگر ، قحطی و طاعون بودند. برخلاف آنان ، ما بیابان‌نشین‌ها همواره شیفته‌ی سیلاب بوده‌ایم. گفتنی است که مهار کردن سیلاب‌ها کاری ساده نبوده و به : نوع ، ابتکار ، دلیری ، پایداری ، تیزی ، کوشش و حتی بختیاری نیازمند است؛ چه سیل ، رخدادی زودگذر بوده و اگر تمام پیش‌نیازها در دسترس نباشند ، این گنج روان به یغما می‌رود. » کتاب در ادامه با اشاره به این که ما در کشوری زندگی می‌کنیم که بخش بزرگی از خوراک خود و دامش در ۶ میلیون هکتار دیم زار و ۹۰ میلیون هکتار مرتع به دست می‌آید ، نوآوری کارباز را بهترین سامانه‌ی گردآوری آب و رساندن آن به زیستگاه‌ها و کشتزارها دانسته و آب‌خوان‌داری را هنر و دانش بهینه‌سازی تمام منابع و روش‌هایی می‌داند که هر یک به گونه‌ای در بهره‌وری پایدار از آبخوان‌ها به کار می‌روند.

« انگیزه‌ی عمده‌ی ما از نگارش این کتاب ، تشویق کوچ‌روان فعال و خوش‌نشین برای ادامه‌ی روشی هماهنگ با شرایط طبیعی ایران بوده ؛ هم‌چنین ترغیب حاشیه‌نشینان ایشان ، که خیال می‌کنند با دریافت صدقه از دولت می‌توانند از وضعی بهتر برخوردار شوند ، به بازگشت به خویشن است ... هدف دیگر ما ثابت کردن این مهم به سیاست‌گذاران خشک بوم‌هاست که بنای سدهای بزرگ ، مدیریتی نابخردانه برای نگه‌داری بلندنگام آب است و این پیش‌نهاد که تغذیه مصنوعی آبخوان‌ها ، که همگام با آبیاری سیلابی کشتزارها و چراگاه‌ها در زمین‌های کم‌شیب تحقق می‌یابد ، گزینه‌ای است کاربردی ، از جنبه اقتصادی توجیه‌پذیر ، هم‌گام با طبیعت و تناسب با جامعه‌شناسی ایران. » و یادآوری این که « ویژگی بارز سیلاب‌ها ، گل‌آلودگی‌ها است ، کانی‌ها و مواد آلی که به گونه‌ای مواد معلق و

و در نهایت « آبخوان‌شهریان و کشتزارهایی که به ایشان واگذار خواهند شد » که در آن‌ها تفکر و ایده‌ی آبخوان‌شهر بررسی شده‌اند. در انتها در پس‌گفتار می‌خوانیم « گنجی به ارزش دست‌کم پنجاه میلیارد دلار آمریکایی در قالب بیش از ۳۳ هزار کاریز خشک در زیر بیابان‌های ایران آرمیده است. گسترش سیلاب بر فراز آبخوان‌هایی که مادر چاه‌های ما را تغذیه می‌کنند آن‌ها را به جریان می‌اندازد. می‌توان آب رفته را به جوی بازآورد؛ تمدن‌کاری را زنده کنید! همتی باید! همتی باید! »

کتاب با حمایت مالی « انجمن پژوهش‌گران احیای پایدار مناطق خشک » که « یکی از رسالت‌های خود را تغییر نگاه‌ها از سمت زیستن غیر مسئولانه و بهره‌برداری تخریب‌گر از طبیعت، به زندگی خردمندانه و مهربان با طبیعت می‌داند » منتشر شده است. این کتاب، کتابی است ارزشمند و چالش‌برانگیز که خواندن آن و تفکر بر آن برای همه علاقه‌مندان این آب مفید است. در پایان جمله‌ای از سخن پایانی نقل می‌شود: « برای رسیدن به زندگانی آرمانی بایستی نون (ن) در واژه من به الف (ا) تبدیل گردد = ما؛ در این صورت دانش جایگزین زور خواهد شد. »

سعید پزشکی

که خورشید زیرکانه آب آن‌ها را « می‌دزدد »؛ بنابراین بایستی آن را پنهان کنند و کجا بهتر از زیرزمین؟ آبخوان‌ها، انبارهای زیرزمینی، بزرگ‌ترین هدیه طبیعت به ملت‌هایی است که از آفتاب و باد فراوان، و « دزد » آب مایع و یخ‌زده، برخوردارند.

بخش دوم به این مطلب مهم اختصاص یافته که « چگونه روند را وارونه سازیم؟ » و در بخش سوم به « بیابان‌گردان و کوچ‌روان: گنج‌های ایرانیان » می‌پردازد و اطلاعات باارزشی در مورد کوچ‌روان فارس در اختیار خواننده می‌گذارد.

بخش نهایی به معرفی « آبخوان‌شهر » می‌پردازد: « مطالب زیر اندیشه‌هایی را مطرح می‌نماید که پرورش آن‌ها یاری صاحب‌نظران واقع‌گرا و ژرف‌نگر را می‌طلبد. » در این فصل از جمله این عناوین بررسی شده‌اند:

« آبخوان‌شهر: بنای آرمان‌شهری در کویر بر پایه آبخوانداری، «زمینی سرسبزتر، جهانی خنک‌تر»، « آرمان‌شهر کویری: برای چه و برای که»، « آبخوان‌شهری چگونه شهروندی است؟»، « اقتصاد آبی نه آبکی! » و « برنامه‌ریزی برای بنای الگوی آبخوان‌شهر »

بازتاب

نشریه‌ها

● گزارش

فصل‌نامه گزارش سازمان نظام‌مهندسی ساختمان، استان فارس، سال بیست و هشتم، شماره ۱۰۱، تابستان ۱۳۹۸، ۸۸ ص رحلی، رنگی، با کاغذ گلاسه، ۲۰ هزار تومان.

یک‌بار دیگر هم در همین صفحات نوشتیم که گزارش از فصلنامه‌های تخصصی آبرومند و آموزنده‌ای است که از سوی یک نهاد فنی منتشر می‌شود: مهندس ناصر ابونصر مدیر مسئول، و مهندس سید مصطفی شریفی سر دبیری آن را عهده دارند. شورای دبیران آن متشکل از شش مهندس صاحب‌قلم است که معمولاً در هر شماره مقاله‌ای تخصصی دارند: محمدرضا بنان،

سعید پزشکی، اردشیر دیلمی، محمدرضا راهنما، محمد جعفر کاشف حقیقی، و کیوان نریمانی. موضوع اصلی این شماره، آتش‌سوزی هتل آسمان شیراز و دلایل این آتش‌سوزی - مهم‌تر از همه، بی‌توجهی مسئولان به نکات و دقایق فنی - است. در "سراغاز" این سوال مطرح شده است: "آیا پیام تصویب چنین طرح‌هایی (صدور مجوز ساخت هتل آسمان) به جامعه این است: ما به خطر پشت کرده‌ایم؛ ما به آینده پشت کرده‌ایم؛ ما به شما مردمان پشت کرده‌ایم؟"

بازتاب

شرح وظایف ناظر عمران و مقدمات نظارت

نویسنده: اردشیر دیلمی

ناشر: انتشارات عسلی‌ها - ۱۳۹۸

معرفی کتاب ۲/

عمران می‌بایستی از ابتدا تا انتها انجام دهد، شامل قبول مسئولیت، بررسی اسناد و مدارک فنی، نظارت فیزیکی بر ساخت سازه، ارسال گزارش‌ها، نظارت بر اجرای ایمن تخریب و گودبرداری، نظارت بر پی‌سازی، نظارت بر اجرای اسکلت‌های بتنی و فولادی یا بنایی، نظارت بر اجرای سقف و نظارت بر موارد سازه‌ای کارهای پایانی ساختمان آورده شده است. همچنین در این بخش درباره‌ی حدود اختیارات مهندس ناظر عمران و درخواست تعطیلی کارگاه اجرایی یا جای‌گزینی سازنده‌ی ساختمان بحث شده و در نهایت، رهنمودهایی برای مهندسان ناظر عمران ارائه شده است.

در بخش دوم به چگونگی بررسی هم‌خوانی نقشه‌های سازه با دیگر مدارک ساختمان شامل نقشه‌های معماری، تأسیسات مکانیکی و برقی و سازگاری با مقررات ملی ساختمان پرداخته شده است. در بخش سوم به انواع گزارش‌هایی که مهندس ناظر می‌بایستی تهیه یا برای مراجع ذی‌ربط ارسال کند، شامل گزارش‌های مرحله‌ای، روزانه، هفتگی و ماهیانه پرداخته شده و برگ‌های گزارش‌های نمونه در انتهای فصل آورده شده است. در فصل آخر نیز مراجع موردنیاز مهم مهندس ناظر عمران برای انجام فعالیت مهندسی بیان شده است.

از نکات شایسته‌ی تقدیر این نوشتار، استفاده از واژگان فارسی به جای واژگان بیگانه است. هرچند برای روان‌تر خوانده شدن مطالب، در جلوی واژگان استفاده شده‌ی فارسی، واژه‌های رایج‌تر هم در داخل پرانتز نوشته شده تا پیوستگی اندیشه‌ی خواننده در پی یافتن واژه‌های آشنا تر گسسته نشود.

در کتاب معرفی شده، نویسنده با نکته‌سنجی خاص خود به تدقیق در موارد مهم نظارتی عمران پرداخته که شامل ارائه‌ی مباحث آیین‌نامه‌ای همراه با تجربیات شخصی است. هر چند نوشتار معرفی شده برای مهندسان متقاضی ورود به حرفه تنظیم شده، اما مطالب آن به‌گونه‌ای است که برای دیگر مهندسان ناظر عمران نیز مناسب است و از این نظر، کتاب را به متنی شایان خواندن تبدیل کرده است.

داود صفری

کتاب «شرح وظایف ناظر عمران و مقدمات نظارت» به قلم شیوای مهندس اردشیر دیلمی و تهیه‌کنندگی سازمان نظام مهندسی استان فارس است که در سال ۱۳۹۸ نشر یافته است. نگارنده از پایه‌گذاران طرح «مهندس کارآموز» و تهیه‌کنندگان نظام‌نامه آن بوده که قرار است به‌صورت پایلوت در استان فارس اجرا شود و پس از گذار از دوره‌ی آزمایشی، در کل کشور عملیاتی شود. طرح مهندس کارآموز در جهت کارورزی دانش‌آموختگان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی متقاضی ورود به حرفه‌ی مهندسی تهیه شده و قرار است روش‌های آموزشی آن به کلی متفاوت از روش‌های آموزشی دانشگاهی و دوره‌های ارتقای پایه‌ی نظام مهندسی باشد. به شکلی که دوره‌های آموزشی در کارگاه‌های ساختمانی، کارخانه‌های وابسته به صنعت ساختمان، دفاتر فنی - مهندسی و با بهره‌گیری از وسایل سمعی - بصری مانند فیلم و عکس برگزار شود.

ناآگاهی مهندسان ناظر از مسئولیت‌ها و اختیارات شان جزو چالش‌هایی است که پیامدهای زیان‌باری، هم بر کیفیت ساخت‌وساز داشته و هم می‌تواند تبعات حقوقی و کیفری متعددی برای شخص مهندس ناظر دربر داشته باشد. هدف از تهیه‌ی کتاب معرفی شده، ارائه‌ی شرح خدمات، وظایف و اختیارات مهندسان ناظر و چگونگی عمل به آن‌ها برای مهندسان عمران متقاضی ورود به حرفه‌ی مهندسی است. محتوای کتاب در چهار بخش به شرح تنظیم شده است:

بخش اول شرح خدمات ناظر عمران و قانون‌ها و بندهای مربوط به شرح مسئولیت‌ها و اختیارات او؛

بخش دوم بررسی و سنجش هم‌خوانی نقشه‌ها و مدارک فنی سازه‌ای با دیگر نقشه‌ها و مدارک طرح؛

بخش سوم شیوه‌ی تهیه و سامان‌دهی و ارسال گزارش‌های نظارت؛

بخش چهارم شناسایی منابع و مراجع نظارت عمران.

قسمت عمده‌ای از مطالب کتاب در بخش اول آورده شده است. در این بخش ابتدا به تعریف مهندس ناظر و گونه‌های مختلف نظارت شامل: نظارت پاره وقت، نظارت پیوسته، نظارت تمام وقت، نظارت کارگاهی، نظارت عالی، نظارت ویژه، نظارت کنترل کیفیت و بازرسی پرداخته شده است. سپس شرح خدماتی که مهندس ناظر